

รายงานผลการตรวจสอบที่ 892/2560

สิทธิชุมชน กรณีคัดค้านโครงการก่อสร้างทางเลียบบแม่น้ำเจ้าพระยา

ประเด็นการร้องเรียน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับเรื่องร้องเรียนจากกลุ่มประชาชนขอให้ตรวจสอบกรณีกล่าวอ้างว่า ผู้ร้องเป็นตัวแทนกลุ่ม Friends of the River และตัวแทนชุมชนริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา มีความกังวลใจต่อการดำเนินโครงการพัฒนาริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาของกรุงเทพมหานคร ตามนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่ให้ก่อสร้างทางเลียบบแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่บริเวณสะพานพระราม 7 ถึงสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า รวมระยะทาง 14 กิโลเมตร โดยมีการสำรวจ ออกแบบ และจัดทำแผนแม่บท เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 7 เดือน ผู้ร้องเห็นว่าโครงการดังกล่าวมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วน ขาดการพิจารณาศึกษาอย่างรอบด้านจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทำให้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสีย ทำลายวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำ อีกทั้งยังลดทอนคุณค่าของแม่น้ำเจ้าพระยาในด้านประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ร่างขอบเขตข้อกำหนดการดำเนินงาน (TOR) ไม่เปิดช่องทางให้มีการปรับแก้ไขหากมีการศึกษาแล้วพบว่าโครงการฯ ไม่เกิดประโยชน์กับประชาชนหรือภาพลักษณ์ของประเทศ ไม่ตอบสนองความต้องการของสังคม อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิชุมชนอย่างรุนแรง

การดำเนินการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการสร้างทางเลียบบแม่น้ำเจ้าพระยาของกรุงเทพมหานคร เป็นโครงการที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนท้องถิ่นในหลายด้าน การดำเนินโครงการจึงสมควรเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนมีส่วนร่วม แต่ปรากฏว่าการดำเนินโครงการของกรุงเทพมหานครที่ผ่านมาขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำเจ้าพระยาตลอดทั้งสายที่อาจได้รับผลกระทบตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ขาดกระบวนการให้ข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนรอบด้าน โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่กระทบหรืออาจกระทบต่อสิทธิของประชาชน รวมถึงสิทธิของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินโครงการของรัฐที่เป็นนโยบายสาธารณะ ตลอดจนสิทธิของบุคคลและชุมชนที่จะอนุรักษ์ ฟื้นฟูหรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม และจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน การกระทำของกรุงเทพมหานครจึงเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 41 มาตรา 43 และมาตรา 58 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงมีมติให้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 247 (1) ต่อกรุงเทพมหานคร และคณะรัฐมนตรี

ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน

(1) คณะรัฐมนตรีและกรุงเทพมหานคร ควรพิจารณาทบทวนโครงการพัฒนาริมฝั่งเจ้าพระยา โดยดำเนินการจัดทำการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) ควบคู่กับการศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อวางแผนการพัฒนาแม่น้ำเจ้าพระยา โดยการศึกษาควรประเมินว่า กิจกรรมที่ดำเนินการในเขตกรุงเทพมหานคร จะส่งผลกระทบต่อพื้นที่ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายแม่น้ำเจ้าพระยาตลอดสาย

(2) การศึกษาตามข้อ (1) ควรให้มีเนื้อหาดังต่อไปนี้

(2.1) ควรคำนึงถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน การประเมินศักยภาพและข้อจำกัด ด้านสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ และการให้มีทางเลือกในการพัฒนาริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบประกอบการตัดสินใจ

(2.2) ควรให้ประชาชน ชุมชนริมน้ำ ภาควิชาการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ประกอบอาชีพ เกี่ยวข้องกับแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ โรงแรม ร้านอาหาร ธุรกิจท่องเที่ยว รวมทั้งวัด โรงเรียน และส่วนราชการ ที่เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน มีข้อมูลที่เพียงพอรอบด้าน ทั้งในทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี ข้อมูลด้านศาสตร์ที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ ระดับความลาดเอียงของท้องน้ำ การสะสม ของตะกอน

(2.3) เมื่อได้ทางเลือกการพัฒนาริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาที่เป็นความเห็นร่วมของทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงจะนำไปสู่การกำหนดกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาชายฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งคณะรัฐมนตรี และผู้ถูกร้องสามารถผสมผสานวัตถุประสงค์ของโครงการด้านการพัฒนาเป็นเส้นทางจักรยาน จุดชม ทักษิณภาพริมแม่น้ำ การท่องเที่ยว การพักผ่อน กิจกรรมเพื่อสุขภาพและนันทนาการให้สอดคล้องกับ ระบบนิเวศน์ของแม่น้ำ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนริมน้ำเจ้าพระยา

ความสำเร็จ/ความก้าวหน้าในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี แจ้งว่า รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) สั่งและปฏิบัติ ราชการแทนนายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักรับเรื่องไปพิจารณา ร่วมกับกระทรวงการคลัง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวทางและความเหมาะสมของข้อเสนอดังกล่าว และให้กระทรวงมหาดไทยสรุปผลการพิจารณา หรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในภาพรวม แล้วส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อนำเสนอ คณะรัฐมนตรีต่อไป